

İlk 1000'de 29 Adanalı

■ **İstanbul Sanayi Odası** tarafından Türkiye'nin **İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Adana'dan tamamı ilk 300 içerisinde 15 firma listeye girme başarısı gösterdi. İlk 500'de kentin bu yıl 14 **sanayi** firmasıyla yer aldığını hatırlatan Adana **Sanayi Odası** Başkanı Zeki Kıvanç, şunları dile getirdi:

Adana Sanayi Odası
Başkanı Zeki Kıvanç

■ “Tabloya baktığımızda ilk 1000'deki firma sayımız geçen yıla göre artarak 29 oldu. Bir önemli kriter de **İSO İkinci 500**'deki firmalarımızın ön sıralarda olması. Ümit ediyorum ki bu kuruluşlar önümüzdeki dönemlerde ilk 500 zorlayacaklar. Adana'nın mevcut potansiyeli düşünüldüğünde bu sayıların artması da en büyük beklentimiz.”

İSO İKİNCİ 500'DEKİ ADANA FİRMALARI

■ Tat Nişasta (20), Oğuz Tekstil (41), Pilyem Gıda (44), Gürsoy Yem (81), Tezkim Kimya (84), Oğuz Gıda (94), Palmiye Dokuma (121), Akhan Un (143),

Pier Agro Gıda (155), Zahit Alüminyum (223), Erbey Dokuma (248), Bakırlar Tekstil (267), Netafım Sulama Sistemleri (272), Kıvanç Tekstil (280)

KÜRESEL PİYASALAR TOPARLANIYOR

Küresel piyasalara geçen hafta Fed'in faiz kararı ve ABD borçlanma takvimi merakla beklendi ve piyasalarda değerlendirildi. Yurt içi piyasalarda

Ekim ayı enflasyon, yeniden değerlendirme oranlarının belli olması ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın zorunlu karşılık oranlarının ayrıntılarını açıklaması ekonomi gündeminde haftanın önce çıkan başlıkları oldu

Küresel Piyasalarda oldukça yoğun geçen bir hafta yaşandı. ABD borçlanma takvimi, Fed faiz kararı ve Japonya Merkez Bankası'ndan gelen gelişmeler doğrultusunda piyasaların dalgalandığı bir hafta geride kaldı. Küresel piyasalarda ki toparlanma Borsa İstanbul'da da hissedildi. BİST 100 endeksi haftanın son günü %1,8 artışla 0,55 değer kazanarak 7.705,99 puanda işlem gördü. USD/TL kuru ise 28,36 düzeyinde işlem görüyor. Borsa İstanbul'da BİST 100 endeksi haftayı yüzde 0,01 kayıpla 7.705,99 puandan tamamladı. Endeks, hafta içinde en düşük 7.297,00, en yüksek 7.786,37 puanı gördü. Aynı dönemde Borsa İstanbul Hizmet-

Hakan
DİKMEN
ANALİZİ

ler Endeksi yüzde 0,55 kazançla 7.143,74 puana, Teknoloji Endeksi yüzde 2,87 artışla 9.725,81 puana yükselirken Mali Endeks yüzde 1,54 azalarak 7.870,39 puana, Sanayi Endeksi yüzde 0,31 değer kaybıyla 12.456,54 puana geriledi.

COCA COLA İÇECEK EN ÇOK PRİM YAPAN HİSSE

Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksine dahil hisse senetleri arasında bu hafta en çok yükselen yüzde 13,28 ile Coca Cola İçecek oldu. Coca Cola İçecek'i yüzde 11,75 ile Anadolu Grubu Holding, yüzde 11,63 ile Pasifik Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı izledi. Söz konusu hisseler arasında en çok değer kaybedenler yüzde 12,17 ile Odaş Elektrik, yüzde 10,46 ile

Yayla Gıda, yüzde 9,25 ile Çimsa Çimento şeklinde sıralandı. Borsa İstanbul'da hisseleri işlem gören en değerli şirketler, 351 milyar 982 milyon lirayla Koç Holding, 311 milyar 466 milyon lirayla Türk Hava Yolları ve 288 milyar 248 milyon lirayla Tüpraş oldu. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, 2023 yıl sonu enflasyon tahminlerini yüzde 58'den yüzde 65'e 2024 enflasyon tahmini ise yüzde 33'ten yüzde 36'ya çıkardıklarını belirtti. Fed faizi 22 yılın zirvesinde tuttu. Küresel piyasaların beklediği faiz kararı değiştirmeyerek zirvede bıraktı. Bu hafta yatırım araçlarından kazandıranlar altın ve dolar oldu.

ALTIN VE DOLAR YÜKSELDİ

24 ayar külçe altının gram satış

fiyatı bu hafta yüzde 1,34 değer kazancıyla 1.821 liraya, Cumhuriyet altınının satış fiyatı da yüzde 1,37 kazançla 12.238 liraya yükseldi. Doların satış fiyatı yüzde 0,79 değer kazanarak 28.4110 lira, avronun satış fiyatı yüzde 1,95 yükseltilse 30.4360 lira oldu. Geçen hafta 34.2910 lira olan İngiliz sterlininin satış fiyatı, bu hafta yüzde 2,07 artarak 35.0000 liraya yükseldi. İsviçre francı ise önceki haftaya kıyasla yüzde 0,83 kazançla 31.6230 liradan alıcı buldu.

GELECEK HAFTA BEKLENENLER

Piyasalar, verilerin yanı sıra, faiz kararlarının ardından merkez bankaları yetkililerinin yapacağı açıklamaları takip edecekler. Yaşadığımız hafta Piyasalarda oldukça yoğun geçen bir hafta olarak sayabiliriz.

Fakat, gelecek hafta nispeten daha sakin bir ekonomi gündemi bekliyor ülkemizi. Yurt içinde öne çıkan gündem maddeleri, reel efektif döviz kuru, ISO Türkiye ihracat iklimi endeksi, sanayi üretimi, işgücü istatistikleri, inşaat maliyet endeksinin yanı sıra, Hazine ihaleleri olacak. Hizmet sektörü satın alma yöneticileri endeksi (PMI) verileri, ABD'den toplanan stoklar, Michigan tüketici güven endeksi, Almanya'dan fabrika siparişleri, sanayi üretimi, final tüketici fiyatları, Çin'den dış ticaret, enflasyon, Euro Bölgesi'nden Sentix yatırımcı güven endeksi, üretici fiyatları, perakende satışlar, İngiltere'den dış ticaret, aylık ve dönemsel GSYH, sanayi, hizmet ve inşaat üretimi rakamları, yurt dışında öncelikli izlenecek veriler olarak takvimde yer alıyor.

M. SAİM UYSAL

uysalsaim@gmail.com

“Fiyat istikrarı olmadan ekonomi işlemez”

Yukandaki başlıktaki ifade FED başkanı Powell'a ait.

Son toplantı sonrası konuşmasına başlarken bu ifadeyi kullandı. Yazılarımızı takip edenler bileceklerdir ki biz de bu tespiti sürekli tekrarlıyoruz. Bu yılın son “Enflasyon Raporu” TCMB Başkanı Sn. Gaye Erkan tarafından açıklandı. Raporla ilgili sunumunda Sn. Başkan'ın açıklamalarının kısa bir özeti şu şekilde: “Merkez Bankası olarak görevimiz fiyat istikrarı doğrultusunda dezenflasyonun en kısa sürede tesis edilmesidir. Yüksek ve oynak enflasyonu kontrol altına alma uzun ve zorlu bir süreç olacak. 2023 yılı sonu enflasyon tahmini yüzde 65, 2024 yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 36 olarak güncellendi. 2025 yıl sonunda ise enflasyonun yüzde 14'e gerileyeceği öngörüsünde bulunuldu. 2023 için 7 puan, 2024 için 3 puan yukarı yönlü, 2025 için ise 1 puan aşağı yönlü revize edildi. Haziran -Eylül arasında (Bu dönemdeki artışta büyük şokların, akaryakıt, döviz kuru, vergi artışları gibi etkilere fiyatlama davranışlarını bozmasına rağmen) uygulanan sıkılaştırıcı para politikası sonucu enflasyondaki yavaşlama eğiliminin Ekim ayında da devam edeceği öngörülmüyor. (Nitekim son açıklanan enflasyon oranına göre ekimdeki artış eylüldeki artışın altına indi.) Dezenflasyon süreci ise 2024 yılı ikinci yansında başlayacak. Sn. Başkan'a göre iç talepte dengelenmeye ilişkin bazı öncü sinyallerin alındığı belirtiliyor. Zira enflasyon artışı ivme kaybediyor. Arz-talep dengesinde normalleşme kademeli olarak başladı. Hizmet fiyatlarındaki katılık devam ediyor. TL tasarruf araçları payının artırılması amaçlanıyor. KKM ve döviz mevduatı azalırken TL mevduatı arttı. Toplam mevduat içindeki TL payının artış oranı %5. Son dönemde atılan adımlar sonrası miktarsal sıkılaşma olarak toplam sterilizasyon 1 trilyon TL'nin üzerine çıkacak. Son beş ayda makro ihtiyatı çerçevede belirgin bir sadeleşme yapıldı. Piyasa faizleri politika faizine yakınsamaya başladı. Brüt rezervler 126 milyar doların üstüne çıktı. Risk primi ve ima edilen kur oynaklığı belirgin iyileşme gösterdi. Finansal sistem dengelendi. Şokların enflasyona yansımaları büyük ölçüde tamamlandı.” Açıklamaların değerlendirilmesine gelecek olursak; yürütülen para politikası ana hatları itibarıyla olumlu. Ancak geçen hafta yazdığımız gibi Merkez Bankası daha önden gitmeli. İletişimde doğru yönde adımlar atılıyor. İnandırıncılık oranı da artıyor. Sadece bu politikaların özellikle politika faiz oranına ani-

den üstten bir müdahale edilip edilmeyeceğine ilişkin tereddütler var. Daha önce benzer şeyler olması yerli ve yabancı piyasaya paydaşlarının kafasını bulandırıyor. İsrail'in soykırıma varan saldırılarının devam edeceğinin ortaya çıkması gibi jeopolitik koşulların yarattığı ve bundan sonra yaratabileceği şoklardan ötürü beklentiler bozuluyor. Nitekim TCMB'nin 2023 ve 2024 sonu tahminlerinin üstünde (%45 ve üstü) beklenti oranları piyasada mevcut. Dolayısıyla tahminlerin çıpalama etkisi zayıflıyor. Ayrıca beklenti yönetiminin gerektiği gibi yapılmaması bankanın kredibilitesini düşürecektir. İletişimde tahminden ziyade realite olan sonuçların daha öne çıkarılmasında fayda var. Her ne kadar gıda fiyatları ilave şoku yoksa da hala dünyada en çok fiyat artışı olan beş ülkeden birisiyiz. Risk primimizdeki son düşüşler olumlu. CDS'imiz 380'lere indi. Ancak gelişmekte olan ülke endeksi ortalamasının %100'leri aşan seviyedeyiz. 2024 bütçesi büyüklüğünün ciddi oranda artacak olması para arzındaki büyümenin gelecek yıl artacağı durumu karşısında tahmin hedefi nasıl tutturulacak? Büyüme enflasyon ödünleşmesinde sanki gelecek yılki büyüme oranının %4'ün altında kalabileceği gibi bir izlenim var. Her ne kadar net olarak ifade edilmese de çıktı açığının negatif olarak güncellenmesi önemli. Merkez Bankası'na güveni arttıracak bir olgu. Ancak bu konuda gerekse ISO 500 büyük firma PMI endeksinin 50'nin altında seyretmesi aşağı yönlü devam ediyor. Ekonomik daralma endişesi gittikçe artmaya başladı.

Bu arada son anda ekim ayı enflasyon rakamları açıklandı. ENAG grubu TÜFE enflasyonunu %26.18 olarak açıkladı. Bu grubun tespitine göre Ocak-Ekim enflasyonu %105.48 oldu. TÜİK ise Ekim ayı TÜFE enflasyonunu piyasa beklentilerinin altında aylık %3.45 yıllık bazda ise %61.36 olarak açıkladı. Hala endeksi oluşturan 144 mad-denin 122'sinde artış devam ediyor. Aylık ortalamalara göre enflasyon %57'lerin altına inemedi. İTO'ya göre enflasyon aylık %3.69 yıllık ise %72.73 olarak açıklanmıştı. Şu kadarını söylemeliyiz ki fiyat istikrarı oluşturulmadan makroekonomik dengeler tam olarak tesis edilemiyor. Hala enflasyonumuz çok yüksek. Çekirdek ve ortalama enflasyonlardaki katılık devam ediyor. Yeniden değerlendirme oranı %58'lerde. Tüm önceliğimizi hiçbir şüpheye yer vermeyecek derecede fiyat istikrarına vermiyoruz.

İSO İKİNCİ 500 AÇIKLANDI: Üretimden satışlar yüzde 105 arttı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2022 sonuçları açıklandı. İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 104,8 oranında artarak 339,2 milyar TL'den 694,8 milyar TL'ye çıktı. Bu yüksek oranlı artışta, güçlü iç talep ve ihracat artışının yanı sıra enflasyon ve döviz kurlarındaki yükseliş belirleyici rol oynadı. Listede Şirikçioğlu İplik 2 milyar 54 milyon TL ile ilk sırayı aldı. İSO Başkanı Bahçivan, "İSO İkinci 500 şirketleri ihracatta fark yarattı"

dedi. Üretimden satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2022 yılında yüzde 24,7 ile oldukça güçlü bir reel artış yaşandığı görüldü. Ancak bu artış, 2021'deki yüzde 30,4'lük artışın altında kaldı.

Reel değişimler hesaplanırken son yıllarda olduğu gibi yine yıl sonu TÜFE enflasyonu kullanıldı. Ancak 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72 düzeyinde gerçekleşmişti.

Şirikçioğlu ilk sırada...

Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2022 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına göre Şirikçioğlu İplik ve Denim 2 milyar 54 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu 2 milyar 51 milyon TL ile Safa Tarım takip ederken Erdoğanlar Alüminyum 2 milyar 47 milyon TL ile üçüncü oldu.

2022 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına üretimden

satışları 2 milyar 54 milyon TL ile 886 milyon TL arasında kalan şirketler girebildi. İSO İkinci 500'ün 2021 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 980 milyon TL ile 444 milyon TL bandında gerçekleşmişti.

Bahçivan: Şirketler ihracatta fark yarattı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, İSO İkinci 500 şirketlerinin ihracatta fark yarattığını söyledi. Bahçivan araştırmayla ilgili şu değerlendirmeyi yaptı:

"İSO İkinci 500 sonuçlarını bu çerçevede değerlendirdiğimizde ilk dikkat çeken hususlardan biri, küresel ekonomik daralmaya rağmen İSO 500'e göre daha küçük ve orta ölçekteki şirketleri kapsayan İkinci 500 Büyük şirketlerinin yüzde 19,3 ihracat artışı yakalamasıdır. Bu artışla İkinci 500 şirketlerinin hem toplam Türkiye ihracatı hem de İSO 500'ün ihracat performansından olumlu yönde ayrıştığının altını çizmek isterim. Üretimden satışların yüzde 104,8 artmasında da önemli rol oynayan bu gelişme, ülkemizin ihracat potansiyeli açısından son derece sevindiricidir.

İSO İkinci 500'ün temel karlılık rasyolarına baktığımızda, 2021'deki zirvelere kıyasla hafif düşüş görüyoruz. Ancak yüksek enflasyon ortamı ve kurların etkisiyle maliyetlerin hızla arttığı bir yılda bu durumun olağan karşılanması gerektiğini ve her şeye rağmen kar-zarar dengesinin yönetilebildiğini söylemek gerekiyor.

PARA | HABER

Enflasyonda hızlı iniş Mayıs'tan sonra

TCMB, yıl sonu enflasyon tahminini 2023 için 7 puan artışla yüzde 65'e, 2024 için 3 puan artışla yüzde 36'ya çıkardı. Ekim'de tüketici fiyat endeksi aylık yüzde 3.43, yıllık yüzde 61.36 arttı. Enflasyonda Kasım, Ocak ve Mayıs'ta geçici yükselişler olacağına dikkat çeken TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, hızlı iniş için 2024 Mayıs sonrasına işaret etti.

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

TÜRKİYE Cumhuriyet
Merkez Bankası (TCMB)
enflasyon tahminlerini yu-

güçlendirmeye devam edeceklerini kaydetti.

"TALEPTEKİ AŞIRILIK KADEMELİ KALKIYOR"

karı yönlü güncelledi. Yıl sonu enflasyon tahminini 2023 için Orta Vadeli Program'a paralel yüzde 58'den yüzde 65'e çıkaran TCMB, 2024 yılı için yüzde 33'den yüzde 36'ya yükseltti, 2025 için yüzde 15'ten yüzde 14'e çekti. Tahmin aralıklarının alt ve üst noktalarını da 2023 yılı için yüzde 62 ve 68, 2024 yılı için ise yüzde 30 ve 42 olarak revize etti. TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, jeo-

politik riskler ve yönetilen/yönlendirilen fiyatlara ilişkin belirsizliklerin artması nedeniyle tahminler üzerindeki belirsizlik aralığını genişlettiklerini vurgulayarak, dezenflasyonun başlama zamanı, hızı ve seyrinde bir değişiklik olmayacağını değerlendirdiklerini söyledi. Aylık enflasyonun ana eğiliminde gerileme beklediklerini ifade eden Erkan, bununla birlikte aylık enflasyon patikasında Kasım, Ocak ve Mayıs aylarında para politikasının etki alanı dışında kalan unsurlara bağlı olarak geçici yükselişler olacağını değerlendirdiklerini kaydetti. Erkan, "Örneğin, Kasım'da doğal gaz tüketiminin artmasıyla, hanelerin bedelsiz kullanım sınırını aşacağını öngörüyoruz.

Bu durum, enflasyonda yukarı yönlü mekanik bir etki oluşturarak, aylık enflasyonun Kasım'da geçici olarak yükselmesine sebep olacak. 2024 yılı Ocak'ta ise asgari ücret ayarlaması, fiyatları zamana bağlı belirlenen hizmet kalemlerindeki gelişmelerin ve otomatik vergi güncellemelerinin devreye girmesini bekliyoruz" ifadelerini kullandı.

Erkan, Mayıs 2024'te doğal gaz kaynaklı baz etkileriyle yıllık enflasyonda tepe noktasının gerçekleşmesini beklediklerini vurguladı. Bu arada enflasyonun Mayıs'ta yüzde 70-75

aralığında tepe yapması öngörüldü. Enflasyonda hızlı iniş 2024 Mayıs'tan sonra beklediklerini söyleyen Erkan, enflasyonda belirgin bir iyileşme sağlanana kadar parasal sıkılaştırmayı

Yılın son enflasyon raporunu TCMB'nin İdare Merkezi'nde düzenlediği bilgilendirme toplantısında açıklayan ve soruları yanıtlayan Başkan Erkan, 2023 yılı sonu enflasyon tahmininde 7 puanlık yukarı güncellemenin 2.9 puanının Temmuz enflasyon raporundaki öngörülerin üzerinde gerçekleşen enflasyonun yansımaları olduğunu açıkladı. Erkan, 1.3 puanın gıda fiyatlarındaki gelişmeler, 2 puanın başta petrol olmak üzere enerji ithalatı fiyatlarındaki gelişmelerin etkisi kaynaklı olduğunu söyledi.

Enflasyonun yükselişinde temel belirleyicilerden olan ve parasal sıkılaştırmanın dezenflasyonu tesisinde kritik rol oynayacak temel unsurun, talebin yapısı ve dengelenmesi olduğunu vurgulayan Erkan, bu bağlamda, talepteki güçlü seyir devam etmekle birlikte, bazı göstergelerin talepteki aşırılığın kademeli şekilde ortadan kalkmakta olduğuna işaret ettiğini kaydetti.

"YATIRIMA DESTEK VERMEKTEN YÜKSÜNMÜYORUZ"

Son dönemde hizmet enflasyonunun artan katılığında kiraların ön plana çıktığını dile getiren Erkan, özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında yavaşlama sinyalleri aldıklarını, ancak yeni konut fiyatları ve kira artışlarında öngörülen yavaşlamanın enflasyona yansımalarının zaman alacağını söyledi.

Enflasyonun belli bir eşik değerin üzerinde yüksek seyrettiği için ihracat ve yatırıma destek vermekten yüksünmediklerini belirten Erkan, ihracat ve yatırıma desteklemenin dezenflasyona girme sürecine ters etkide bulunmayacağına kanaat getirdiklerini söyledi.

Mevduat vadelerinin yavaş yavaş da olsa uzuyor olmasının çok olumlu olduğunu vurgulayan Erkan, bunları teşvik edecek düzenlemelere devam edeceklerini kaydetti. Erkan, "Para politikasına dair yapısal reformlar, menkul kıymetleştirme olabilir, katılım finans üzerinden olabilir, çalışmalarımıza başladık" ifadelerini kullandı. Erkan, şu an mevduat faizlerinin 2024 sonu beklentilerinin üzerinde olduğunu kaydetti.

DİJİTAL PARA İÇİN TAKVİM...

Erkan, dijital para çalışmalarına ilişkin de bilgi verdi. Dijital

TCMB Başkanı
Hafize Gaye Erkan

Doç. Dr. Mevlüt TATLIYER / İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi

"Hizmetler enflasyonunda ataleti kaldırmak kritik önemde"

TCMB, enflasyonda zirvenin ancak 2024'ün ortalarında görüleceğini ve yılın ikinci yarısından itibaren enflasyonun düşüş trendine girmesini bekliyor. 2024 sonu için enflasyon beklentisi ise yüzde 36. Dolayısıyla dezenflasyon sürecinin en az üç yıl sürmesi beklendiği ve enflasyonda tek haneli rakamlara dönüşün en erken 2026'da gerçekleşmesinin beklendiği anlaşıyor. Enflasyonun bundan sonraki süreçte izleyeceği seyrinde kuşkusuz izlenecek para politikasının niteliği ile küresel ekonomik ve jeopolitik gelişmeler etkili olacak. Enflasyonun 2024 sonunda yüzde 36 düzeyine kadar gerilemesi atılacak para politikası adımlarının ne kadar başarılı olduğuna ve bunun yanı sıra da izlenecek maliye politikasının niteliğine bağlı olacak. Tabii ki küresel gelişmeler de önemli bir faktör olarak karşımıza çıkıyor. Petrol fiyatlarında yaşanan artışlar, direkt olarak enflasyona yansıyor ve bu noktada yapacak bir şeyiniz olmuyor. Ekim'de

aylık enflasyon oranı beklentilerle uyumlu bir şekilde yüzde 3.43 olarak geldi. Enflasyon üzerinde en etkili faktörler ise giyim ve ayakkabı ile konut sektörleri oldu. Bunları ise lokanta ve oteller takip etti. Giyim ve ayakkabı da mevsimsel nedenlerin etkili olduğunu görüyoruz. Fakat burada yüksek enflasyon ortamının da önemli bir etkisinin olduğu görülüyor. Genel olarak bakıldığında ise enflasyon üzerinde özellikle hizmetler sektörünün ciddi bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bundan sonraki süreçte de enflasyonu düşürme noktasında hizmetler sektöründe görülen enflasyon ataletini ortadan kaldırmak kritik öneme sahip olacak.

para birinci faz çalışmaları raporunun yıl sonuna kadar yayımlanmasını planladıklarını belirten Erkan, ikinci faz çalışmaları kapsamında da 2024'te hukuki, iktisadi ve güvenlik boyutlarını ele alacağını kaydetti. Erkan, "Üçüncü fazda da dijital Türk lirasının tüm boyutlarıyla etkilerine ilişkin nihai çalışmalar ve hukuki alt yapısı tamamlandıktan sonra yayımlanma değerlendirilecek" dedi.

TÜFE AYLIK YÜZDE 3.43 ARTTI

Geçen hafta Ekim ayı enflasyon verileri de açıklandı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; tüketici fiyat endeksi (TÜFE) Ekim'de aylık yüzde 3.43 artarken, yıllık enflasyon bir önceki aya göre 0.17 puan azalışla yüzde 61.36 oldu. Ekimde yıllık bazda en az artış gösteren ana grup yüzde 25.98 ile konut olurken, yıllık bazda artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 94.12 ile lokanta ve oteller olarak kaydedildi. Aylık bazda ise yüzde 13.73 ile en çok artış gösteren ana grup giyim ve ayakkabı oldu.

Yurtiçi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) Ekim'de aylık yüzde 1.94 artarken, yıllık enflasyon bir önceki aya göre 8.05 puan azalışla yüzde 39.39 oldu. Hazine ve Maliye Bakanlığı'na belirlenen yeniden değerlendirme oranına esas teşkil eden 12 aylık ortalamalara göre Yİ-ÜFE ise yüzde 58.46 artış gösterdi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın vergi ve harçlarda yeniden değerlendirme ora-

nını yüzde 50'ye kadar artırma ve azalma yetkisini kullanmaması halinde, 2024 yılında vergi, harç ve ceza tutarları yüzde 58.46 olan yeniden değerlendirme oranında artacak.

TURİZM GELİRİ 42 MİLYAR DOLAR

Türkiye'nin turizm geliri 2023'ün ilk dokuz ayında yıllık yüzde 20.1 artışla 41 milyar 999 milyon 592 bin dolara yükseldi. Bu dönemde çıkış yapan ziyaretçi sayısı yüzde 13.2 artarak 44 milyon 605 bin 295 kişi oldu. 2023 yılı sonunda Türkiye'nin turizm gelirinin

TÜFE Ekim'de aylık yüzde 3.43 arttı

TÜFE değişim oranları (%), Ekim 2023	Eki.23	Eki.22
Bir önceki aya göre değişim oranı	3,43	3,54
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	55,00	57,80
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	61,36	95,51
On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı	54,26	65,26

Yİ-ÜFE Ekim'de aylık yüzde 1.94 arttı

Yİ-ÜFE değişim oranları (%), Ekim 2023	Eki.23	Eki.22
Bir önceki aya göre değişim oranı	1,94	7,83
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	38,70	95,74
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	39,39	157,69
On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı	58,46	122,93

Kaynak: TÜİK

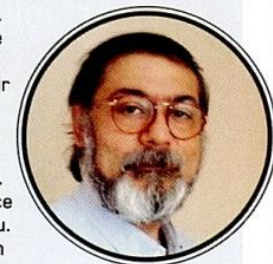

Dr. Cahit SÖNMEZ / TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (ETÜ) Öğretim Üyesi

"Süreç sekteye uğramazsa enflasyon belirlenen patikaya yerleşir"

Bir önceki raporda olduğu gibi enflasyon ile ilgili doğru ve tutarlı tespitler yapılıyor. Enflasyonun nedenleri açıklıkla vurgulanıyor. Çözümün en önemli kısmı, doğru tanı koymaktır. TCMB'nin her raporda yaptığı yüzde 70 olasılığa dayalı enflasyon öngörülerinde gerek bu yıl gerekse 2024 için tahminlerini yukarı yönlü revize edeceğini bekliyorduk. Beklendiği gibi 2023 enflasyonunu yüzde 65'e, 2024 enflasyonuna yönelik tahminini de yüzde 36'ya yükseltti. Bunu tutturabilmesi için petrol fiyatlarının 85 dolarda, dolar kurunun ise 35 dolarları aşmaması gerekiyor. Tabii denkleme yeni bir iç ya da dış faktör eklenmezse. Bu raporda önemsedim iki noktaya vurgu yapmak istiyorum. Birisi, gelecek yıl Mayıs ayına kadar enflasyonun zirve yapması ve sonrasında dezenflasyonist sürecin başlaması. İkincisi ise çıktı açığının negatif seviyelere gelmesi. Yani özel tüketimlerin baskılanması süreci. Enflasyon hedeflemesi rejiminin en önemli ilkesi çerçevesinde yayımlanan enflasyon raporu ikidir amacına hizmet ediyor ve TCMB'nin sözlü

yönlendirmesine olumlu katkı yapıyor. Hazırda başlayan bu süreç sekteye uğramazsa TCMB, bu raporda yaptığı öngörülerini büyük olasılıkla tutturabilir ve enflasyon belirlendiği patikaya yerleşir. Ekim ayı manşet enflasyonu, beklentilerin biraz altında geldi. Yüzde 4 beklentide yoğunlaşma vardı. TÜİK yüzde 3.6 olarak açıkladı. Böylece yıllık bazda yüzde 61.36'ya çıkmış oldu. Alt grupları incelediğimizde enflasyon üzerinde giyim, konut ve lokanta otel fiyatlarının etkili olduğunu görüyoruz. Maliyet enflasyonu tarafında ise Yİ-ÜFE aylık yüzde 1.94 artmış, yıllıkta ise artış yüzde 39.39 seviyesinde gerçekleşmiş. Maliyet enflasyonun son aylarda gerilemesinde enerjinin çok etkili olduğunun altını çizmek gerekiyor. Çünkü yıllık enflasyon oranının altında kalan sadece dört sektör var.

PARA | HABER

Seda YALÇINKAYA ÖZER / İntegral Yatırım Araştırma Müdürü

“Faiz artırımlarına yönelik kapı açık bırakıldı”

Merkez Bankası'nın yılın son enflasyon raporunda yansıttığı sözel iletişim ve verdiği mesajları olumlu karşıladık. Merkez Bankası 2023 yılı ilk enflasyon raporunda 2023 yılı için yüzde 22.3 enflasyon beklentisine sahipti. 2024 yılı için ise yüzde 8.8. Yılın ikinci enflasyon raporunda bu beklentiler korundu. Ekonomi yönetimi değişimiyle yılın üçüncü enflasyon raporunda 2023 yıl sonu enflasyon beklentisi yüzde 22.3'ten yüzde 58'e, 2024 yıl sonu beklentisi yüzde 8.8'den yüzde 33'e yükseldi. Böylelikle daha rasyonel ve piyasa gerçekliği ile uyumlu beklentiler oluşmuş oldu. Yılın sonuna doğru yaklaştığımız şu dönemde enflasyondaki yukarı yönlü riskler canlı kalmaya devam ediyor. Dolayısıyla Merkez Bankası'nın yıl sonu enflasyon beklentilerini yukarı

yönde revize etme beklentimiz bulunuyordu. Son toplantıda 2023 beklentisi yüzde 58'den yüzde 65'e revize edildi. Bu revize beklentilerle uyumlu. Tek haneye 2025 yılında gelececeğimiz beklentisi halen geçerli. Faiz artırımlarına yönelik kapı, açık bırakılmış durumda. Bununla birlikte piyasadan ciddi anlamda likidite çekilmesi bekleniyor. Burada da bir sıkılaşma olacak. Dolayısıyla ekonomik koşulların her yönden tam anlamıyla sıkılaşacağı bir döneme girdiğimizi söylemek mümkün.

55.6 milyar dolar, ziyaretçi sayısının 56.7 milyon kişi olması hedefleniyor. Resmi Gazete'nin 1 Kasım 2023 tarihli mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren On İkinci Kalkınma Planı'na göre: 2028 yılı sonunda turizm gelirinin 100 milyar dolar, ziyaretçi sayısının 82.3 milyon kişi olması öngörülmüyor.

TÜİK verilerine göre; Türkiye'nin turizm geliri yılın üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 13.1 artarak 20 milyar 225.3 milyon dolar oldu. Turizm gelirinin yüzde 16.51'i Türkiye'yi ziyaret eden yurtdışı ikametli vatandaşlardan elde edildi. Ülkeden çıkış yapan ziyaretçi sayısı 2023 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık yüzde 6.8 artarak 22 milyon 428 bin 234 kişi oldu. Ziyaretçilerin yüzde 12'sini 2 milyon 687 bin 458 kişi ile yurtdışında ikamet eden vatandaşlar oluşturdu.

Yurtdinde ikamet edip başka ülkeleri ziyaret eden vatandaşların harcamalarından oluşan turizm gideri yılın dokuz ayında yıllık

yüzde 80.3 artışla 5.1 milyar dolar oldu. Turizm verilerini değerlendiren TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Cahit Sönmez, makul ve finanse edilebilir bir cari açık için turizm gelirlerinin hayati önem taşıdığını kaydetti. Sönmez, “Son yıllarda yabancı sermaye girişleri de olmadığından ve açığı Merkez Bankası rezervinden finanse etmek zorunda kaldığından, turizm gelirleri cari açık açısından daha da önem kazandı” dedi.

EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ

TÜİK verilerine göre; ekonomik güven endeksi, Ekim'de bir önceki aya göre yüzde 1.2 artarak 96.5 değerini aldı. Geçen hafta açıklanan verilerden bir diğeri ise imalat sanayi performansında referans kabul edilen İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) oldu.

İSO Türkiye İmalat PMI, Ekim'de bir önceki aya göre 1.2 puan azalışla 48.4 olarak gerçekleşti ve üst üste dördüncü ay 50 eşik değerini altında kaldı. Endeks, faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın ılımlı olduğunu gösterse de söz konusu yavaşlama Eylül'e göre daha belirgin gerçekleşti.

Türkiye'nin dokuz aylık turizm geliri 42 milyar dolar, turizm gideri 5.1 milyar dolar

	Çıkış yapan ziyaretçiler (yurtdışı ikametli)					
	2022 Üçüncü çeyrek	2023 Üçüncü çeyrek	Değ. Oranı (%)	2022 9 aylık	2023 9 aylık	Değ. oranı (%)
Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı, üçüncü çeyrek, 2023						
Turizm geliri (bin dolar)	17 875 112	20 225 317	13,1	34 982 689	41 999 592	20,1
Kişi sayısı	21 000 128	22 428 234	6,8	39 390 915	44 605 295	13,2
Kişi başı ortalama harcama (dolar)	851	902	5,9	888	942	6,0
Gecelik ortalama harcama (dolar)	89	103	15,8	89	101	13,5
	Giriş yapan vatandaşlar (yurtdışı ikametli)					
	2022 Üçüncü çeyrek	2023 Üçüncü çeyrek	Değ. Oranı (%)	2022 9 aylık	2023 9 aylık	Değ. oranı (%)
Turizm gideri ve ziyaretçi sayısı, üçüncü çeyrek, 2023						
Turizm gideri (bin dolar)	1 106 285	1 933 781	74,8	2 829 052	5 100 527	80,3
Kişi sayısı	2 072 116	2 978 418	43,7	4 777 918	7 925 097	65,9
Kişi başı ortalama harcama (dolar)	534	649	21,6	592	644	8,7

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı veremeyebilir
Kaynak: TÜİK

Faiz artışları KKM'den Türk lirası hesaplara geçişi destekledi

Yılın son enflasyon raporuna göre; Haziran'dan itibaren başlayan parasal sıkılaşma ve makro ihtiyatı çerçevesinde atılan sadeleşme adımları ile Türk lirası mevduat payının artırılmasına yönelik düzenlemelerin etkisiyle mevduat faizleri artışa geçti. Bununla birlikte, 21 Temmuz 2023 ve 1 Eylül 2023'te yürürlüğe giren ve kur korumalı mevduat (KKM) hesaplarına uygulanan zorunlu karşılık oranlarını artıran düzenlemeler ile yaklaşık 700 milyar Türk lirası likidite sterilize edildi. 25 Ağustos ve 20 Ekim arasında kapsayan dönemde Türk lirası mevduat hesapları 970 milyar lira artarken yabancı para mevduat ve KKM hesaplarından, sırasıyla 3.9 milyar dolar ve 298 milyar lira çıkış gerçekleşti. Bu bağlamda, yılın üçüncü çeyreğinde, faiz artışlarının ve düzenlemelerin kur korumalı hesaplardan Türk lirası mevduata geçişi

desteklediği gözlemlendi. TCMB Başkanı Erkan, yılın son enflasyon raporu toplantısında yaptığı açıklamada 20 Ekim itibarıyla sekiz haftada Türk lirası mevduatın toplam mevduat içindeki payının yaklaşık yüzde 5 arttığını kaydetti. 20 Ekim itibarıyla brüt uluslararası rezervlerin, Mayıs sonuna kıyasla 28 milyar dolardan fazla artış göstererek 126 milyar doların üzerine çıktığını vurgulayan Erkan, rezervler artarken KKM bakiyesinin düşmesinin, mevduata geçiş stratejilerinin doğru yolda olduğunu gösterdiğini kaydetti. Geçen hafta aldıkları “yabancı para mevduata Türk lirası olarak tesis edilmek üzere ilave yüzde 4 zorunlu karşılık tesisi” kararına işaret eden Erkan, böylece ilave 350 milyar lira likiditenin daha sistemden çekilmesiyle toplam sterilizasyonun 1 trilyon liranın üzerine çıkacağını kaydetti.

Türkiye'nin 1000 büyük firmasından 600'ü OSB'lerde üretim yapıyor

Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK) Başkanı Memiş Kütükcü, Türkiye'nin 1000 büyük sanayi kuruluşunun geçen yıl toplam 84 milyar dolar ihracat yaptığını, bunun yarısından fazlasını OSB sanayicilerinin gerçekleştirdiğini bildirdi. Kütükcü, yazılı açıklamasında, **İstanbul Sanayi Odası** tarafından açıklanan Türkiye'nin "500 Büyük Sanayi Kuruluşu ve İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" listelerinde yer alan 1000 firmadan 600'ünün OSB'lerde üretim yaptığını ifade etti. Bu firmaların, büyük sanayi kuruluşlarının 5 trilyon liranın üzerindeki toplam cirosunun yüzde 51'ini, net satışların ise yüzde 50'sini gerçekleştirdiğini aktaran Kütükcü, "OSB'ler Türkiye'nin üreten gücü haline geldi. Türkiye'nin 1000 büyük sanayi kuruluşu geçtiğimiz yıl toplam 84 milyar dolar ihracat yaptı. Bu ihracatın yüzde 50'den fazlasını 43 milyar dolarla OSB sanayicileri gerçekleştirdi." değerlendirmesinde bulundu.